

V. prikázanie

V knihe Exodus ako aj v knihe Deuteronomium čítame veľmi stručný príkaz: „**Nezabiješ!**“ Neliší sa v tomto ani Katechizmus.

Biblický príbeh o tom ako Kain zabil Ábela odhaľuje, že od počiatku ľudských dejín bol v človekovi hnev a žiadostivosť ako následok prvotného hriechu. Človek sa stal nepriateľom svojho blížneho. Boh prehlasuje túto bratovraždu za ničomnosť: „Čo si to urobil? Počúvaj, preliata krv tvojho brata kričí ku mne zo zeme. Budeš teraz prekliaty a vyvrhnutý zo zeme, ktorá otvorila ústa, aby z tvojej ruky prijala krv tvojho brata“. Totiž svojvoľné zabitie nevinného prísne odporuje dôstojnosti ľudskej bytosti a svätosti Stvoriteľa. Zákon, ktorý zakazuje vraždu, má všeobecnú platnosť: zaväzuje všetkých a každého, vždy a všade.

Piate prikázanie teda zakazuje ako ťažké prehrešenie sa, ak ide o priame a úmyselné zabitie. Vrah a tí, ktorí úmyselne spolupracujú na zabití, páchajú hriech, ktorý volá k nebu o pomstu. S tým súvisí aj nepriama účasť na vyvolaní smrti, či vystavovanie nebezpečenstvu seba či iného bez vážneho dôvodu, a taktiež odmietnutie pomoci nejako ohrozenej osoby.

Za nechcenú vraždu nie je človek mravne zodpovedný. Lenže nie je ospravedlnený, ak bez vážnych dôvodov jednal tak, že spôsobil smrť, i keď nemal úmysel smrť priviesť.

Dôležité je tu spomenúť sebaobranu. Kresťan musí nielen chrániť život iného, ale aj svoj vlastný život. Preto je oprávnené presadzovať rešpektovanie svojho práva na život. Kto bráni svoj život, nie je vinný z vraždy, t.j. keď je donútený zasadiť útočníkovi smrteľnú ranu.

Oprávnená obrana môže byť nielen právom, ale aj závažnou povinnosťou toho, kto je zodpovedný za život druhých, za všeobecné dobro rodiny alebo občianskeho spoločenstva. Z toho dôvodu majú členovia ozbrojených síl právo použiť zbraň k odvráteniu útočníka, teroristu, či polovojenských a vojenských jednotiek útočiacich na civilné obyvateľstvo.

Ľudský život musí byť absolútne rešpektovaný a chránený už **od okamihu počatia**. Už od prvej chvíle jeho existencie majú byť ľudskej bytosti priznané **práva osoby**, medzi nimi je neodňateľné právo každej nevinnej bytosti na život. Túto skutočnosť uvádza Sv. písmo u proroka Jeremiáša: „Prv, než som ťa utvoril v lone, poznal som ťa, prv než si vyšiel z materského lona, posvätil som ťa“. Rovnako nachádzame výrok z apoštolského obdobia: „Nezabiješ zárodok potratom a nenecháš zahynúť novorodenca!“ Formálna spolupráca pri potrate je hriechom. Cirkev trestá tento zločin proti ľudskosti, proti ľudskému životu trestom exkomunikácie. Nielen matka, ale aj otec, rodičia, lekár, jedným slovom každý, kto sa podieľa na potrate takým spôsobom, že by bez neho potrat nebol vykonaný, upadá do trestu exkomunikácie, teda vylúčenia z Cirkvi. Cirkev tým zdôrazňuje závažnosť spáchaného zločinu, nenapraviteľnú škodu spôsobenú nevinne zabitej obeti, jej rodičom a celej spoločnosti.

Umelé oplodnenie nie je mravne dovolené. Iba Boh je Pánom života. Len on má právo život dať a vziať. Človek, ktorý podstupuje umelé oplodnenie hreší svojim sebestvom a tvrdohlavosťou mať dieťa za každú cenu a akýmkoľvek, aj nedovoleným, spôsobom. Problémom umelého oplodnenia aj je, že lekárska veda nedokáže z jednej spermie a jedného vajíčka vytvoriť život. Vždy vytvárajú viac ľudských embryí – viac ľudských životov. Ten najschopnejší dajú do lona matky a ostatné zabijú alebo použijú na vedecké účely. A tak rodičia vďaka svojej tvrdohlavej a sebeckej túžbe po dieťati majú podiel na zabití ostatných svojich detí.

Zámerné ukončenie života starých alebo chorých eutanáziou, nech sú dôvody a prostriedky akékoľvek, je závažným zločinom označovaným pojmom vražda. Na druhej strane je dovolené odmietnuť úporné a umelé predlžovanie života, ak je istota, že stav sa nezlepší, ba naopak, že dôjde k regresu. Slovanmi sv. Jána Pavla II., „nechať chorého odísť do domu svojho Otca.“ Nikdy však nie je dovolené odpojiť pacienta od výživy či dýchania, a tak ho nechať zomrieť hladom, smädom, či zadusením.

Čo sa týka vedeckého bádania, je potrebné, ale pokusy na človeku od počatia po jeho smrť nemôžu oprávňovať k pokusom a zákrokom, ktoré sú samé osebe proti dôstojnosti osoby a proti mravnému zákonu. Prípadný súhlas jednotlivcov takéto zákroky neospravedlňuje.

Každý je zodpovedný za svoj život pred Bohom, ktorý mu ho dal. Samovražda sa prieči prirodzenému sklonu zachovať si svoj život a udržať ho aj naďalej. Závažne odporuje správnej láske k sebe. Samovražda je proti láske k živému Bohu. Úmyselná spolupráca na samovražde sa prieči mravnému zákonu a je ťažkým hriechom. Ťažké psychické poruchy, úzkostlivosť alebo nadmerný strach z utrpenia alebo z mučenia môžu zodpovednosť samovraha zmenšiť. Nad večnou spásou osôb, ktoré sa usmrtili, sa nemá zúfať. Boh im môže dať príležitosť pre spasiteľnú ľútosť cestami, ktoré pozná len on sám. Za osoby, ktoré si siahli na život, sa Cirkev modlí.

Život a telesné zdravie sú cenné dary od Boha. Máme sa o ne rozumne starať a brať priamo do úvahy potreby druhých a všeobecné dobro. Hazardovanie so zdravím, užívanie drog, nadmerné užívanie alkoholu a nadmerné fajčenie spôsobuje ťažké škody na zdraví a na ľudskom živote – je to útok na život. Únosy a branie rukojemníkov, alebo aj amputácia alebo sterilizácia nevinných osôb sú priamo proti mravnému zákonu.

S telami zosnulých sa má zachádzať s úctou a s láskou vo viere a v nádeji na vzkriesenie. Pochovávanie mŕtvych je jeden zo skutkov telesného milosrdenstva, vzdáva česť Božím deťom, chrámu Ducha Svätého. Cirkev dovoľuje kremáciu, ak taká voľba nespochybňuje vieru vo vzkriesenie mŕtvych.

Piate Božie prikázanie však musíme chápať aj širšie ako len ochranu života vlastného alebo cudzieho. Pán Ježiš v Markovom evanjeliu k príkazu „Nezabiješ“ pridáva zákaz hnevu, nenávisť a pomsty. Hovorí: „Počuli ste, že otcom bolo povedané: Nezabiješ! Kto by teda zabil, pôjde pred súd. No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá. Kto svojmu bratovi povie: Hlupák, pôjde pred veľradu. A kto mu povie: Ty bohapustý blázon, pôjde do pekelného ohňa.“

Hnev je túžba po pomste. Túžiť po pomste je zlo, ktoré je potrebné potrestať. Ak ide hnev až tak ďaleko, že človek chce s plným vedomím zabiť blížneho alebo ho vážne zraniť, ťažko to odporuje láske, je to smrteľný hriech. Pán Ježiš hovorí: „Každý, kto sa na svojho brata hnevá, patrí pred súd“.

Na záver treba povedať, že úcta k ľudskému životu a jeho rozvoju vyžaduje pokoj! To nie je len obyčajný nevojnový stav mieru, ale pokoj vo vlastnom vnútri, pokoj v rodinách, slobodná komunikácia medzi ľudskými bytosťami, rešpektovanie dôstojnosti osoby i ľudského spoločenstva. Pri každej sv. omši počujeme Ježišove slová: „Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam.“ Teda pokoj je na jednej strane Boží dar, na druhej strane sme povolaní sa oň snažiť a vytvárať ho. Prosme o to aj pri tejto sv. omši. Amen.